

ФАСИЛІТАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Козич І. В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності

Запорізького національного університету

м. Запоріжжя, Україна

Швидкоплинність глобальних процесів суспільного розвитку вимагає нового ставлення до питання професійної компетентності педагога вищої школи. Особистість педагога, його професійна компетентність, соціальна зрілість є як ніколи важливими умовами для забезпечення ефективності процесу навчання і виховання. Таким чином, актуалізується потреба у педагогічних кадрах нового типу, із сформованими загальними і професійно-педагогічними компетенціями які дозволять педагогу бути і дослідником і вихователем і консультантом, тьютером і керівником проєктів і фасилітатором.

Професійна компетентність є здатністю ефективно розв'язувати практичні завдання щодо соціалізації особистості, яка розвивається, сприяє забезпеченню внутрішніх умов, діяльнісної інтеграції особистості у суспільстві за рахунок розвитку ціннісних орієнтацій щодо природи, суспільства, духовного досвіду людей, самого себе; формуванню практичних умінь діяльнісної соціально бажаної або прийнятної самореалізації [1]; «професійні інтереси – це емоційно забарвлена система відношень, стійких ознак, що відображають ставлення людини до сфери професійної діяльності, потребу в оволодінні нею, бажання самореалізуватись у ній» [1].

З огляду на людиноцентровані й компетентнісні орієнтири сучасної освіти, постає необхідність у формуванні такої суттєвої професійно-особистісної якості майбутнього педагога як фасилітаційна компетентність, яка передбачає реалізацію його супровідної, підтримувальної, допоміжної, партнерської функції в освітньому процесі.

Актуальність обраної проблеми посилюється наявними в сучасній системі освіти суперечностями між її оновленими цілями, зорієнтованими на гуманізацію освітнього процесу та визнання особистості найвищою цінністю і здебільшого низьким рівнем

готовності певної кількості педагогів до фасилітаційної взаємодії зі здобувачами освіти. Фасилітативна взаємодія актуалізує індивідуальний досвід учасників, сприяє взаємотрансляції індивідуальних контекстів розуміння навчальної інформації та виникненню необхідності та можливості оперативного та індивідуально мотивованого застосування оновленого досвіду. Завданням педагога-фасилітатора стає становлення суб'єктності як стильової характеристики навчальної діяльності.

Фасилітація (від англ. facilitate – допомагати, полегшувати, сприяти) характеризується сукупністю навичок, що використовуються для ефективної організації обговорення складної проблеми без втрат часу та виконання за короткий термін усіх запланованих дій із максимальним залученням учасників процесу. Уперше поняття «фасилітації» в науковому вимірі було використане в психолого-педагогічному доробку К. Роджерса [2]

Дослідженням даного феномена займалися такі провідні науковці, як О. Галіцан, О. Кондрашихіна, А. Гельбак, Н. Носова, О. Фісун, В. Нестеренко, О. Врублевська, В. Абрамова, І. Авдююва, О. Андрююва, А. Болотова, О. Левченко, Г. Межина, Т. Сорочан, О. Фокша та ін. Їх наукові доробки включають розкриття сутності, структури даного поняття, а також визначення особливостей фасилітаційного впливу та фасилітаційної позиції, аналіз педагогічних умов формування фасилітаційної компетентності тощо. Сучасний науковий дискурс щодо феномену фасилітаційної компетентності представлений дослідженнями Е. Гуцало та О. Фокша.

На сьогоднішній день існує величезна кількість різних прийомів, методів, засобів, технологій навчання. Завдання педагога – вибрати з цієї неймовірної кількості найбільш ефективні та вміти ними користуватися, щоб значно полегшити сприйняття складного матеріалу. Ця властивість лежить в основі фасилітації.

Фасилітаційну компетентність у загальному вигляді можна описати таким чином: інтегративний, динамічний комплекс індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних характеристик людини, що побудований на міждисциплінарних структурованих знаннях, різнорівневих уміннях і характеризується здатністю вибудовувати фасилітаційну взаємодію з усіма суб'єктами освітнього процесу (за О. Фокшею) [3].

Під педагогічною фасилітацією зазвичай розуміють вид педагогічної діяльності, що допомагає студентам в усвідомленні себе як самоцінності, підтримує їхнє прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяє особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей, актуалізує ціннісне ставлення

до людей, природи, національної культури на основі організації гуманістичного, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, атмосфери безумовного прийняття, розуміння та довіри.

Педагогічний контекст фасилітації передбачає організацію певного типу міжособистісних відносин, які забезпечують створення ефективних умов для саморозвитку й самореалізації особистості, спонукають її до реалізації зусиль для розкриття власних внутрішніх потенцій. Суттєвими ознаками таких взаємовідносин є взаємопізнання, взаєморозуміння, узгодженість спільних дій і взаємовплив між всіма учасниками. Саме педагогічна фасилітація у процесі підготовки майбутнього викладача закладу вищої освіти дає студентам змогу бути більш продуктивними в своєму творчому процесі завдяки креативному мисленню та знаходженню інноваційних рішень. Однак, найважливіше – вона є мотиваційним інструментом завдяки сприянню повному залученню особистості до процесу самостійного прийняття рішень і зобов'язань.

Таким чином, фасилітаційний підхід сприяє розвитку навичок вироблення власної думки, формуванню активної суспільної позиції, віддзеркалює потенційні можливості викладача позитивно впливати на особистісне та професійне становлення здобувача вищої освіти.

Література:

1. Антонова О. Є., Маслак Л. П. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2011. 81–109 с. (українською мовою)
2. Rodzhers, K. & Freiberh, Dzh. (2002). Svoboda vchytysia [Freedom to learn] : 2nd ed. Sens. [in Ukrainian].
3. Фокша О. М. Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2019. 21 с.